

„ZAČIATOK EVANJELIA JEŽIŠA KRISTA...“

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Mar 1,1–15 (Sk 13,1–5.13; Sk 15,36–39; Iz 40,3; Dan 9,24–27)

ÚVODNÝ TEXT

¹⁴Ked' Jána uväznili, prišiel Ježiš do Galiley a hlásal Božie evanjelium. ¹⁵Hovoril: „Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo. Kajajte sa a verte v evanjelium!“ (Mar 1,14.15)

Kto napísal Evanjelium podľa Marka a aký je cieľ tejto knihy? Žiadne zo štyroch evanjelií v Biblii neuvádza meno autora. Najbližšie je zrejme Ján s odkazom na milovaného učeníka (pozri Ján 21,20.24).

Od raných čias sa však každé z kanonických evanjelií spájalo buď s niektorým z apoštolov (Matúš, Ján), alebo so spoločníkom apoštola. Evanjelium podľa Lukáša je spojené s apoštolom Pavlom (pozri Kol 4,14; 2Tim 4,11; Filem 1,24). Podobne sa Evanjelium podľa Marka spája s apoštolom Petrom (pozri 1Pet 5,13). Hoci autor Evanjelia podľa Marka nikde v texte neuvádza svoje meno, raná cirkevná tradícia naznačuje, že autorom je Ján Marek, ktorý bol istý čas spoločníkom Pavla a Barnabáša na ich misijných cestách (Sk 13,2.5) a neskôr pôsobil ako Petrov spoločník (1Pet 5,13).

Tento týždeň sa budeme venovať najprv osobe Jána Marka na základe biblického záznamu – uvidíme jeho zlyhanie a nápravu. Potom sa zameriame na úvodnú časť Evanjelia podľa Marka. V nej budeme sledovať pohľad do budúcnosti – kam sa príbeh uberá –, a obzrieme sa smerom späť s otázkou, čo viedlo autora (kedysi neúspešného a potom zmeneného misionára) k napísaniu práve takéhoto textu.

OSNOVA LEKCIE

V úvodnej lekcii sa najprv bližšie pozrieme na osobu a skúsenosť Jána Marka, ktorý by mal byť, podľa dôveryhodnej kresťanskej tradície, autorom zrejme najstaršieho biblického evanjelia. Potom sa už zameriame na to, akým spôsobom predstavil na začiatku svojho spisu Ježiša a Jeho posolstvo.

1. Predstavenie (pravdepodobného) autora

- Sk 13,1–5.13: Marek – neúspešný misionár (nedeľa)
- Sk 15,36–39: Marek – kresťan, ktorý využil druhú šancu (pondelok)

2. Úvod Evanjelia podľa Marka

- Mar 1,1–8: Ján Krstiteľ pripravuje cestu pre Ježiša (utorok)
- Mar 1,9–13: Ježišov krst (streda)
- Mar 1,14–15: Ježišovo posolstvo evanjelia (štvrtok)

NEÚSPEŠNÝ MISIONÁR

¹V antiochijskej cirkvi boli prorokmi a učiteľmi Barnabáš, Simeon, ktorého volali Niger, Lucius z Cyrény, Manaen, ktorý v detstve vyrastal spolu s tetrarchom Herodesom, a Saul. ²Keď slúžili Pánovi a postili sa, povedal im Duch Svätý: „Oddelte mi Barnabáša a Saula na dielo, na ktoré som ich povolal.“ ³Potom sa postili a modlili sa, a keď vložili na nich ruky, prepustili ich. ⁴Oni, vyslaní Duchom Svätým, prišli do Seleukie a odtiaľ sa preplavili na Cyprus. ⁵Keď prišli do Salamíny, hlásali Božie slovo v židovských synagógach. Ako pomocníka mali so sebou aj Jána. ... ¹³Keď sa Pavol a jeho spoločníci odplavili z Pafu a prišli do Perge a Pamfýlie, Ján sa od nich odlúčil a vrátil sa do Jeruzalema. (Sk 13,1–5.13)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako je Marek prvýkrát predstavený v knihe Skutky apoštolov (Sk 12,12)?

Udalosti v Skutkoch 12 sa odohrali približne v prvej polovici štyridsiatych rokov. Zdá sa, že Ján Marek, najpravdepodobnejší autor Evanjelia podľa Marka, bol vtedy mladý muž (mladík). Vo verši 12 je predstavený ako syn ženy menom Mária, ktorá zjavne patrila medzi štedrých podporovateľov cirkvi. V jej dome sa dokonca uskutočnilo aj známe modlitebné stretnutie, o ktorom hovorí Skutky 12. Opis Petrovho zázračného vyslobodenia z väzenia a následných udalostí vrcholiacich smrťou Herodesa je popretkávaný pozoruhodnými a miestami dokonca vtipnými rozdielmi medzi apoštolom Petrom a vládcom. Ján Marek síce nemá v príbehu žiadnu rolu, ale skutočnosť, že je predstavený práve na tomto mieste, vytvára priestor na jeho neskoršie spojenie s Barnabášom a Saulom.

Ako podľa úvodných veršov (Sk 13,1–5.13) došlo k spojeniu Jána Marka so Saulom a Barnabášom? Ako sa toto spojenie skončilo?

Skutky 13 opisujú prvú misijnú cestu Saula (Pavla) a Barnabáša, ktorá sa začína okolo roku 46 n. l. Ján Marek sa spomína vo verši 5 a jeho úloha spočíva v tom, aby bol pomocníkom a spoločníkom apoštolov. *Žiadna iná zmienka sa o mladíkovi neuvádza až do verša 13, kde sa zo stručnej správy dozvedáme, že sa vrátil do Jeruzalema.*

V texte nenachádzame žiadny dôvod jeho odchodu. Absencia akéhokoľvek opisu jeho pocitov ponecháva čitateľovi priestor na hľadanie motivácie, ktorá ho priviedla k ukončeniu misijného snaženia. Misijné dielo bolo nepochybne plné nebezpečenstiev a výziev. Ellen Whiteová naznačuje, že „Marek, stiesnený strachom a znechutený, načas zakolísal vo svojom úmysle celým srdcom slúžiť Pánovmu dielu. Nebol zvyknutý znášať príkoria. Skľučovali ho rôzne nebezpečenstvá a núdza na ceste.“ (AA 169; PN 98) Zdá sa teda, že okolnosti misijnej služby prinášali príliš veľa ťažkostí, a tak sa rozhodol túto činnosť zanechať.

APLIKÁCIA

■ Mnohí (ak nie všetci) máme skúsenosť, že sme sa vzdali alebo sme zutekali z nejakej dôležitej činnosti. Možno sa to dokonca týkalo nejakej duchovnej aktivity alebo sme zlyhali v našom kresťanskom snažení. Čo si sa z takejto skúsenosti naučil?

DRUHÁ ŠANCA

³⁶Po niekoľkých dňoch povedal Pavol Barnabášovi: „Vráťme sa a ponavštevujme bratov, aby sme videli, ako sa majú vo všetkých tých mestách, kde sme hlásali Pánovo slovo.“ ³⁷Barnabáš chcel vziať so sebou aj Jána, prímiením Marek, ³⁸ale Pavol usúdil, že netreba brať so sebou toho, kto ich v Pamfýlii opustil a nešiel pracovať vedno s nimi. ³⁹Došlo medzi nimi k ostrému sporu, a tak sa rozišli. Barnabáš si vzal Marka a odplavil sa na Cyprus, ⁴⁰Pavol si zase vybral Sílasa. Bratia ho zverili do Pánovej milosti a tak sa vydal na cestu. ⁴¹Chodil po Sýrii a Cilícii a posilňoval cirkvi. (Sk 15,36–41)

Prečo apoštol Pavol odmietol Jána Marka a prečo mu dal Barnabáš druhú šancu (Sk 15,36–41)?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Dôvod Pavlovho odmietnutia mladého muža je uvedený v Sk 15,38. Marek od nich odišiel (gr. *apostanta* znamená doslova „zanechal“ alebo „zbehol“) a nepokračoval v diele služby. Pavlov postoj je stroho odmietavý, ale pochopteľný. Misijná služba bola (aj) v staroveku náročná a nebezpečná (porovnaj s 2Kor 11,23–28). Pavol sa spoliehal na svojich spolupracovníkov, ktorí mu pomáhali niesť bremeno namáhavej a často aj riskantnej služby. Z jeho pohľadu si ten, kto raz zutekal, nezaslúžil miesto v misijnom tíme bojujúcom zoči-voči silám zla.

Barnabáš s Pavlom nesúhlasil. V Markovi videl potenciál a nechcel mladého muža zavrhnúť. Medzi Pavlom a Barnabášom vznikol taký hlboký spor o Jána Marka, že sa ich cesty rozišli. Pavol si vybral na ďalšie misijné cesty Sílasa a Barnabáš sa rozhodol vziať si so sebou Marka.

Skutky nevysvetľujú, čo stálo za týmto Barnabášovým rozhodnutím. V Skutkoch sa dokonca nachádza posledná zmienka o Barnabášovi a Markovi. Súčasne treba dodať, že to zďaleka nie je posledný novozmluvný text, ktorý hovorí o Markovi.

Aké podrobnosti o Markovi a jeho premene a službe sa dozvedáme v týchto veršoch?

Kol 4,10

2Tim 4,11

Filem 1,24

1Pet 5,13

Zdá sa, že u Marka nastala úžasná premena. V týchto textoch apoštol Pavol naznačuje, aký dôležitý je Marek nielen pre jeho službu, ale aj pre neho osobne. Pavol ho považuje za jedného zo svojich spolupracovníkov a chce, aby ho Timotej priviedol so sebou. Aj apoštol Peter hovorí o blízkom vzťahu s Markom. Uvedené listy vznikli začiatkom šesťdesiatych rokov, teda približne pätnásť až dvadsať rokov po skúsenosti opísanej v Skutkoch 15. Marek prežil obrovskú zmenu a vo svojom živote sa posunul od zlyhania k oddanej službe. Takmer určite sa tak stalo vďaka dôvere, ktorú mu preukázal jeho bratranec Barnabáš.

- Uvažuj o čase, keď si zlyhal, ale napriek tomu si dostal druhú šancu. Ako táto skúsenosť zmenila teba a tých, ktorí ti pomohli? Ako to zmenilo tvoju službu pre iných?

APLIKÁCIA

POSOL

¹Začiatok evanjelia Ježiša Krista, Božieho Syna. ²Ako je napísané u proroka Izaiáša: Hľa, posielať pred tvou tvárou svojho posla, aby ti pripravil cestu. ³Hlas volajúceho na púšti: Pripravte cestu Pánovi, vyrovnajte mu chodníky! ⁴ – tak vystúpil Ján Krstiteľ na púšti a hlásal krst pokánia na odpustenie hriechov. ⁵Prichádzala celá judská krajina i všetci Jeruzalemcovia. Vyznávali svoje hriechy a on ich krstil v rieke Jordán. ⁶Ján nosil odev z ťavej srsti a kožený opasok okolo bedier. Živil sa kobyčkami a medom divých včiel. ⁷Hlásal: „Po mne prichádza mocnejší ako ja. Nie som hoden zohnúť sa a rozviazať mu remienok na sandáloch. ⁸Ja som vás krstil vodou, no on vás bude krstiť Duchom Svätým.“ (Mar 1,1–8)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM O kom hovorí úvodný text (Mar 1,1–8)? Kto sú, čo hovoria a čo robia osoby v týchto veršoch?

V uvedených veršoch sa spomínajú tri hlavné postavy: Ježiš Kristus (Mar 1,1); Boh Otec (nepriamo vyjadrený v Mar 1,2) a Ján Krstiteľ, posol a kazateľ, ktorého slová a konanie sledujú verše Mar 1,3–8.

Text Mar 1,2,3 obsahuje citát zo Starej zmluvy, prostredníctvom ktorého Marek ukazuje, čo sa v príbehu stane. Uvedené slová sú nielen z proroka Izaiáša (Iz 40,3), ale sú k nim pridané aj myšlienky z 2Moj 23,20 a Mal 3,1.

Čo majú uvedené pasáže spoločné?

Iz 40,3

2Moj 23,20

Mal 3,1

Text v Iz 40,3 súvisí nielen so službou Jána Krstiteľa, ale zameriava sa aj na prípravu cesty *Hospodinovi*, nášmu Bohu. V Evanjeliu podľa Marka je Pán Ježiš *na ceste*. Príbeh rozprávaný v rýchлом tempe v nás umocňuje pocit z tejto cesty, ktorá privedie Ježiša na kríž a k obeti za nás.

Ale skôr, ako Ježiš doputuje ku krížu, musí sa odohrať ešte veľa udalostí. V prvej kapitole sa cesta ešte len začína a Marek nám o nej vyzropráva všetko dôležité. V súlade s citátom zo Starej zmluvy v Mar 1,2,3 Ján Krstiteľ vyzýva na pokánie, odvrátenie sa od hriechu a návrat k Bohu (Mar 1,4). Odetý ako staroveký prorok Eliáš (porovnaj Mar 1,6 a 2Král 1,8) Ján Krstiteľ hovorí o *tom*, ktorý prichádza po ňom a je mocnejší ako on (Mar 1,7,8). Jeho vyhlásenie, že nie je hoden ani len rozviazať remienok na sandáloch Prichádzajúceho, poukazuje na úctivý a pokorný pohľad, ktorý má na Ježiša.

APLIKÁCIA ■ Ako sa pripravuje cesta Pánovi? Prečo bolo dôležité „pripraviť cestu“ Pánovi kedysi? Prečo je to dôležité dnes?

JEŽIŠOV KRST

⁹V tých dňoch prišiel Ježiš z galilejského Nazareta a Ján ho pokrstil v Jordáne.

¹⁰A vtom, ako vystupoval z vody, videl otvorené nebesia a Ducha, ktorý ako holubica zostupoval na neho. ¹¹Vtom z nebies zaznel hlas: „Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zalúbenie.“ ¹²Hneď nato ho Duch hnal na púšť. ¹³Na púšti bol štyridsať dní a satan ho pokúšal. Žil medzi divou zverou a anjeli mu slúžili. (Mar 1,9–13)

Kto bol podľa Mar 1,9–13 prítomný na Ježišovom krste? Čo sa počas krstu udialo?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Ján krstí Ježiša v rieke Jordán. Keď vystupuje z vody, vidí, ako sa nebo roztrháva a Svätý Duch zostupuje na Neho ako holubica. Počuje Boží hlas z neba: „Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zalúbenie.“ (Mar 1,11)

Opísané udalosti poukazujú na dôležitosť Ježišovho krstu. V jednu chvíľu sú na jednom mieste prítomní Otec, Syn aj Svätý Duch. Spoločne potvrdzujú začiatok Ježišovej služby. Význam tejto udalosti nachádza svoju odozvu pri Ježišovom ukrižovaní (Marek 15). Mnohé z rovnakých prvkov príbehu sa budú v tejto scéne opakovať.

Duch „hnať“ Ježiša na púšť. Sloveso „hnať“ je z gréckeho *ekballó*, ktoré v Evanjeliu podľa Marka opisuje vyhánanie démonov. Prítomnosť Svätého Ducha ilustruje Jeho moc v Ježišovom živote. Kristus ešte len začína svoju službu a už čelí satanovým útokom. Napätie tohto stretu zdôrazňuje odkaz na štyridsať dní pokúšenia, prítomnosť divých zvierat a zmienka o anjeloch slúžiacich Ježišovi.

Nezvyčajnou charakteristikou úvodnej scény Evanjelia podľa Marka je, že Ježiš je predstavený ako osoba zároveň božská aj ľudská. Medzi Jeho božské charakteristiky patria: On je Kristus, Mesiáš (Mar 1,1); Pán ohlásený poslom (Mar 1,2.3); mocnejší ako Ján (Mar 1,7); milovaný Syn, na ktorého zostupuje Duch (Mar 1,10.11). Ježišovo človečenstvo sa prejavuje nasledovne: nechá Jána, aby Ho pokrstil (nie naopak, Mar 1,9); je „hnaný“ Duchom (Mar 1,12); satan Ho pokúša (Mar 1,13), je s divými zvieratami (Mar 1,13) a slúžia Mu anjeli (Mar 1,13).

Čo sa dozvedáme z týchto kontrastov? Poukazujú na úžasnú podstatu Krista, nášho Pána a Spasiteľa, nášho Boha, ale aj človeka, nášho brata a náš príklad. Dajú sa tieto skutočnosti pochopiť? Nie. Vierou však prijímame a žasneme nad tým, čo nám tieto pravdy odhaľujú o Božej láske k ľudstvu.

- Čo sa dozvedáme o Božej láske zo skutočnosti, že Ježiš na seba vzal naše človečenstvo, aby nás zachránil?

APLIKÁCIA

EVANJELIUM PODĽA JEŽIŠA

¹⁴Ked' Jána uväznili, prišiel Ježiš do Galiley a hlásal Božie evanjelium. ¹⁵Hovoril: „Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo. Kajajte sa a verte v evanjelium!“ (Mar 1,14–15)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ktoré tri časti posolstva evanjelia hlásal Ježiš podľa úvodných veršov (Mar 1,14.15)?

Marek na tomto mieste zhŕňa Ježišovo priame a zrozumiteľné posolstvo. Jeho tri časti znázorňuje tabuľka:

Kategória	Obsah
Časové proroctvo	„čas sa naplnil“
Zasľúbenie zmluvy	„priblížilo sa Božie kráľovstvo“
Povolanie k učeníctvu	„kajajte sa a verte v evanjelium“

Časové proroctvo, na ktoré sa Ježiš odvoláva, je proroctvo o sedemdesiatich týždňoch z Dan 9,24–27. Toto proroctvo nachádza naplnenie v Ježišom krste, kde je pomazaný Svätým Duchom a začína svoju službu (Sk 10,38). Predpoveď o sedemdesiatich týždňoch sa dá graficky znázorniť nasledovne:

Sedemdesiat týždňov z Daniel 9

V tomto proroctve jeden deň predstavuje jeden rok (4Moj 14,34; Ezech 4,6). Proroctvo sa začalo v roku 457 pred Kristom, keď kráľ Artaxerxes vydal dekrét, ktorý umožnil dokončenie diela obnovy Jeruzalema (pozri Ezdráš 7).

Šesťdesiatdeväť prorockých týždňov siaha do roku 27 po Kristovi. Je to čas, keď bol Ježiš na začiatku svojej služby pokrstený a pomazaný Svätým Duchom. Jeho ukrižovanie sa uskutočnilo o tri a pol roka neskôr.

A napokon, sedemdesiaty prorocký týždeň sa zavŕšil v roku 34, keď ukameňovali Štefana a posolstvo evanjelia sa začalo šíriť k Židom aj k pohanom.

APLIKÁCIA

- Ako môže poznanie proroctva o sedemdesiatich týždňoch pomôcť zvýšiť tvoju vieru nielen v Ježiša, ale aj v dôveryhodnosť prorockého Slova?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta lásky* si prečítajte kapitolu „Jánovo posolstvo“ (DA 97–108; CL 57–64) a v knihe *Poslovía nádeje* kapitolu „Poslovía evanjelia“ (AA 166–176; PN 96–102).

Pri pozornom čítaní Písma nás zaujme skutočnosť, že posolstvo prvého anjela (Zj 14,6.7) je paralelné s Ježišovým posolstvom evanjelia v Mar 1,15.

Prvý anjel prináša svetu večné evanjelium v posledných dňoch v rámci prípravy na druhý príchod. Rovnako ako Ježišovo posolstvo, aj anjelovo evanjelium posledných čias má rovnaké tri prvky, ako to znázorňuje tabuľka:

Tabuľka

Marek 1	Kategória	Zjavenie 14
Naplnenie času (<i>Daniel 9</i>)	Časové proroctvo	Hodina súdu (<i>Daniel 7 a 8</i>)
Blízkosť Božieho kráľovstva	Zasľúbenie zmluvy	Večné evanjelium
Pokánie, viera	Povolanie k učeníctvu	Úcta, sláva, uctievanie Boha

Posolstvo prvého anjela oznamuje začiatok predadventného súdu, ktorého predpoveď zaznela už v proroctve o dvetisícristo večeroch a ránoch (Dan 8,14). Tento súd sa začal v toku 1844. Súd prináša Božie kráľovstvo Jeho prenasledovanému ľudu (Dan 7,22). Výzva prvého anjela báť sa Boha, vzdávať Mu slávu a klaňať sa Mu, je výzvou na učeníctvo. Táto výzva zaznieva v posledných dňoch, keď mocnosti šelmy zo Zjavenia 13 predstavujú falošné božstvo a nútia národy zeme, aby sa ho báli, oslavovali ho a uctievali.

Tak ako je Ježišovo posolstvo v Markovi 1 úzko späté s proroctvami Daniela na začiatku ohlasovania evanjelia, tak je posolstvo prvého anjela spojené s proroctvami knihy Daniel týkajúcich sa konca dejín zeme.

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Porovnajte a nájdite podobnosti a rozdiely medzi Jánom Krstiteľom a Ježišom v Mar 1,1–13. Čo sa môžeme naučiť zo spôsobu, akým sú tieto dve osoby predstavené?
2. Zamyslite sa nad významom krstu. Prečítajte si Rim 6,1–4 a Ján 3,1–8 a porovnajte ich s Ježišovým krstom v Mar 1,9–13. Aké paralely a kontrasty tu nachádzate? Ako vám to môže pomôcť jasnejšie pochopiť význam krstu?
3. Porovnajte Ježišovo evanjelium v Mar 1,14.15 a posolstvo prvého anjela v Zj 14,6.7. Ako vám pochopenie týchto posolstiev pomôže lepšie porozumieť vášmu dnešnému poslaniu?